

26/12/18

יום עיון - חינוך להגשמה

מסרים מרכזיים איתם נרצה שצוותי ההנהגות יצאו מיום העיון:

- הגשמה = התנהגות תואמת ערך.
- הגשמה מתרחשת הרבה בתנועה. זאת לא נישה ולא התנהגות מופרכת, בתור אנשי חינוך יש לשים על זה דגש וזה שיח שצריך לייצר ולמרכז.
- הגשמה היא של כולנו (לא רק של המחלקה / רכז/ות הגשמה) והעיסוק בה צריך להיות במרכז.
- הגשמה הינה פועל יוצא של תהליך חינוכי שמתחיל בשלב החניכות בתנועה כבר מכיתה ד' דרך שביל האחריות החברתית.
- בתנועה מתקיימות "במות" שונות בהן הגשמה באה לידי ביטוי- שביל האחריות החברתית במסע, נתיבי ההגשמה של התנועה (=שנת שירות), קבוצות בוגרות, תהליכים פדגוגיים חינוכיים (=מפגשים, משימות מסלול מוכוונות, ועוד).

26/12/18

יחידה 1: העשייה החינוכית לאור מסמכים מכוננים בתחום ההגשמה

השראה- התלם הארוך (30 דק')

נחלק את הקבוצה לכמה קבוצות ונלמד ביחד את הטקסט התלם הארוך.

דף הנחיה ללימוד (בחסות אלה גור) מצורף כנספח.

הסבר- מסמכים מכוננים בתחום ההגשמה (20 דק')

מחלקים את הקבוצה לקבוצות קטנות יותר (כ-5 משתתפים בקבוצה). כל קבוצה קטנה מקבלת לידיה 2 מסמכים- חזון מחלקת הגשמה והדף מתוך התכנית האסטרטגית של תנועת הצופים שעוסק בכיוון של "פעם צופה תמיד צופה". על כל קבוצה לקרוא את המסמכים ולאחר מכן לדון יחדיו בשאלות:

1. מה המסר המרכזי של כל אחד מהמסמכים האלה? למה התכוון המשורר?
2. האם המסר הזה פוגש את העשייה היומיומית שלנו כתנועה? האם המסרים האלה באים לידי ביטוי בעבודה היומיומית שלי כחבר/ת צוות הנהגה? אם כן- כיצד? אם לא- מדוע?

למדריך/ה- היחידה הזאת פותחת את היום שעוסק בתחום החינוך להגשמה. חשוב לשים לב שאנחנו לא מנסים להגדיר ביחד עם המשתתפים/ות את תפיסת ההגשמה של תנועת הצופים, אלא בסה"כ להכיר להם את עולם ההגשמה ואת העשייה היומיומית המתרחשת בתנועה בתחום הזה, הן במחלקה והן בהנהגות ובשבטים.

26/12/18

חזון מחלקת הגשמה

מחלקת הגשמה תבסס דיאלוג ערכי בנושא **שוויון הזדמנויות בחברה** בקרב חניכיות התנועה, בוגריה ובוגרותיה. המחלקה תעודד את בוגרי/ות תנועת הצופים לקחת **אחריות חברתית** תוך פיתוח יוזמות חברתיות ומנהיגות קהילתית. בנוסף, המחלקה תייצר ותבסס אפיקים מגוונים לביטוי מעשי של **הגשמת ערכי התנועה לבוגריה ובוגרותיה**, מתוך הכרה בייחודם של הרעיון הצופי והזהות הצופית ומתוך אמונה אמיתית כי חוסנה של מדינה תלוי בעוצמתה של החברה.

חזון מחלקת הגשמה

מחלקת הגשמה תבסס דיאלוג ערכי בנושא **שוויון הזדמנויות בחברה** בקרב חניכיות התנועה, בוגריה ובוגרותיה. המחלקה תעודד את בוגרי/ות תנועת הצופים לקחת **אחריות חברתית** תוך פיתוח יוזמות חברתיות ומנהיגות קהילתית. בנוסף, המחלקה תייצר ותבסס אפיקים מגוונים לביטוי מעשי של **הגשמת ערכי התנועה לבוגריה ובוגרותיה**, מתוך הכרה בייחודם של הרעיון הצופי והזהות הצופית ומתוך אמונה אמיתית כי חוסנה של מדינה תלוי בעוצמתה של החברה.

26/12/18

כיוון אסטרטגי- פעם צופה תמיד צופה (הבוגרים)

תנועת הצופים תיצור רשת חברתית פעילה ומשמעותית של בוגריה אשר בבסיסה נטועים ערכים של ערבות הדדית ומנהיגות חברתית, תוך תחושת שייכות לתנועת הצופים. הרשת תפעל מתוך שליחות ומחויבות לחוסנה של מדינת ישראל ותבקש ליצור ביטויים מעשיים לקידום החברה בה על פי רוח התנועה.

חולשות	חוזקות
• זיכרון ארגוני לקוי- העדר מערכת/מאגר לניהול הקשר עם הבוגרים. • קושי ביצירת מטרה רחבה ומשותפת לכלל הבוגרים. • היקף מספרי גדול ונרחב	• כמות גדולה של בוגרים בפריסה ארצית רחבה • בסיס מכנה משותף, עשייה חינוכית- חברתית • מיומנות גבוהה בעבודה התנדבותית • דרג מתנדב חזק ופעיל • דמות הבוגר
איומים	הזדמנויות
• אורח החיים המודרני המאופיין במיעוט בשעות פנאי ואינדיבידואליזם • עיסוק נרחב ושואב בתנועת הנוער • זיקה צופית מקומית ולא תנועתית	• צורך גובר לקהילתיות ולקבוצת שייכות/ רשתות חברתיות. • מספר נרחב של בוגרי התנועה בתפקידי מפתח בחברה הישראלית עם יכולת השפעה גדולה. • נטוורקינג

מטרות מרכזיות:

1. חיזוק השיח הערכי של חניכי התנועה לחינוך להגשמה, חשיפתם לעשייה פנים ארגונית בנושא וקידום אפיקי מעורבות עוד משלב היותם חניכים.
2. יצירת גאוות יחידה ומסלולי שייכות בעלי ערך מוסף עבור בוגרי התנועה- "פעם צופה תמיד צופה".
3. יצירת מרחבי השפעה עבור בוגרי התנועה והקמת פלטפורמות ואפיקי הגשמה ליזמות ועשייה חברתית קהילתית במסגרת הרשת החברתית.
4. סיוע בהקמה וביסוס של קבוצות וקהילות משימתיות של בוגרי תנועת הצופים.

26/12/18

דף עזר ללימוד- התלם הארוך

רקע על הטקסט:

את הטקסט כתב מוקי צור – צור יליד ירושלים, חבר גרעין נח"ל ואיש עין גב, הוא היסטוריון סופר ומורה, אשר הקדיש את עיקר כתיבתו לתנועת העבודה ולתנועה הקיבוצית, בדגש על תולדותיה של דגניה א – גם הטקסט הזה נכתב על קבוצת דגניה א' – אם הקבוצות והקיבוצים – הקבוצה הראשונה שחרטה על דגלה את תפיסת הקבוצה כמשפחה מורחבת של חברה.

פסקה ראשונה:

למה הגורן סימלה את הצלחת הקבוצה?
למה היא סימלה במקביל גם "עדות למיעוט הישגיו של הפועל".

פסקה שנייה:

למה לא ניתן לראות את אותה גורן היום? מה זה אומר?

פסקה חמישית:

למה ניתן להקביל את התלם הארוך היום? בחיינו?
מה התחושה שאותו תלם ארוך מעורר בנו?

פסקות שישי ושביעית:

איך פוגש אותו תלם ארוך את הדור שלנו? האם בכלל יכול להיות לבני דורנו (ובטח לדור של חניכים שלנו) את אותו תלם ארוך? מה הוא התלם הארוך היום?

פסקה תשיעית:

איזה תמונה עולה היום? איזה תחושה היא מעוררת?
מה קוטע את אותו תלם ארוך כיום?
מה האתגרים שעולים היום בפני הקבוצה? אם כך למה חשוב לשמר אותה? מה תפקידה היום?
מה יש לעשות בכדי להצליח בכך?

סיכום + עיבוד של הטקסט:

מה מבקש כותב הטקסט לטעון? איך זה פוגש אותנו היום?
מה הרלוונטיות של קבוצות כיום? למה יש לשמור על אותו תלם ארוך? (אם בכלל)
מה הוא התלם הארוך שלנו? האם יש לו תוקף?
איך הופך היחד מאתגר מסובך לעובדה?
למה הטקסט הזה רלוונטי אלינו? איפה הוא פוגש את התנועה? את הש"ש?
מה התלם הארוך שאנחנו מייצרות עבור החניכים שלנו?

26/12/18

יחידה 2: התפתחות ההגשמה בתנועת הצופים לאורך השנים

במהלך היחידה נבחן את ציר ההתפתחות של צורות ההגשמה של תנועת הצופים לאורך השנים- מהקמתה ועד ימינו. מטרת היחידה היא לשרטט ציר הגשמה שבו בחרה התנועה ללכת לאורך השנים (היחידה תתמקד פחות בתפיסת ההגשמה כתפיסה רעיונית). המטרה היא להבין מה עשינו. אנחנו מעוניינים. ומה שהקבוצה תבין שציר ההגשמה בתנועה נעשה לאורך השנים בשני תהליכים מקבילים :

- א. מלמטה למעלה = בוגרי התנועה יזמו מעשי הגשמה שמשקפים בעיניהם את רוח התנועה ואת דרכה החינוכית- רעיונית.
- ב. מלמעלה למטה = התנועה מגיבה או יוזמת מהלכים לאור מעשים שיוזמים בוגרי התנועה, גופים ממשלתיים או הלכי רוח חברתיים (=צו השעה החברתי).

השראה וחשיבה משותפת- ציר הזמן (30 דק')

נחלק את הקבוצה לזוגות/שלשות. כל צוות יקבל טקסט קצר המתאר את יעדי/צורות ההגשמה של התנועה בעשור מסויים. כל צוות יתבקש לסכם את הנקודות המרכזיות שקרא לדף שייתן לו, ובו 4 שאלות :

- א. מה הם מעשי ההגשמה המרכזיים שקראתם. עליהם?
- ב. מה הן הדילמות המרכזיות שעולות ברוח התקופה? (גם ברמה החברתית וגם ברמה התנועתית)
- ג. מה הוא צו השעה של התקופה שקראתם. עליה? האם התנועה יזמה את המהלך או הגיבה למהלך חיצוני?
- ד. לאיזה יעדים ומשימות תירגמו אותן?
- ה. דוגמאות / סיפורים מרכזיים למעשי הגשמה :

*עשורים- שנות ה-20 וה-30, שנות ה-40, שנות ה-50 עד שנות ה-70, שנות ה-80, שנות ה-90 עד 2010, 2010 עד היום

בתום החלק הזה יציג כל צוות את הדף שכתב וימקם אותו על ציר השנים במרכז החדר. נסכם את הדברים לכדי ציר התפתחות הוליסטי.

ציוד : טושים, מסקינטייפ (לשרטוט ציר) **נספחים :** טקסטים, דף שאלות, שלטי שנים

דיון בשאלה- הגשמה בתנועה (15 דק')

לאחר שהבנו איך נראה ציר ההגשמה של התנועה, נדון בקבוצה בשאלות הבאות :

- א. האם יש משהו חדש שלמדנו? משהו שהפתיע אתכם?

26/12/18

- ב. מה היה האתוס (הסיפור ההירואי) של תנועת הצופים לאורך השנים? האם יש לו משמעות חינוכית-חברתית עבורינו?
- ג. מה מקום ההגשמה הקבוצתית בסיפור של התנועה? איפה זה פוגש בוגרים שאינם חיים בקבוצה?*
- ד. אם הייתם נוסעים קדימה בזמן, מה הייתם מספרים לנכדים שלכם על האתוס/צו השעה של ההגשמה בתנועת הצופים בדורינו?

*בוגרים שאינם חיים בקבוצה- נתיבי ההגשמה של התנועה מספרים את סיפורן של הקבוצות, משמע: גרעיני נח"ל, קומונות וקבוצות בוגרות לסוגיהן. ניתן לאמר שצורות הגשמה אלה קיימות משתי סיבות:

1. ה- DNA הצופי מחנך לכוחה של קבוצה כבר מתחילת דרכו של החניך. ה. בתנועה. הסיבה לכך היא שבקבוצה ניתן להגיע להשפעה חברתית-קהילתית רחבה יותר.

2. רוח התקופה- בעשורים הראשונים תפיסה סוציאליסטית-קולקטיביסטית ובעשורים האחרונים תחושה שדווקא בחברה מפולגת ומשוסעת מעשה משותף יכול להוביל לעשייה משמעותית.

- בהקשר זה, ניתן לאמר, שגם בוגרים שאינם חיים בקבוצה הם בוגרים מגשימים, במיוחד אם אנחנו מדגישים ומעודדים את פעילותם למען החברה באופן קבוצתי. למשל: הקמת עמותה או פעילות בה, חברות במפלגה פוליטית, הקמת מיזם חברתי, פעילות קהילתית משותפת בועד הורים או למען הקמת גוף בקהילה וכו'.

****למדריך/ה-** בחלק זה נבהיר לקבוצה שסיפור ההגשמה של תנועת הצופים הוא האתוס שלה, הסיפור הציוני שלה, התרומה שלה לבניין הארץ והחברה בישראל. מעשי ההגשמה בתנועה הם פעולות ממשיות שנעשו ע"י חניכי, בוגרי, מתנדבי ועובדי התנועה לדורותיהם. הם מהווים מימוש של ערכי התנועה לפעולות אקטיביות שיצרו אפיקי הגשמה שונים ברוח התקופה. או במלים אחרות: **סיפור ההגשמה של התנועה הוא האתוס שלה.**

השאלה המרכזית שאיתה נרצה לצאת מהיחידה הזו (גם היא תשאר פתוחה כרגע)- היא: **מה הוא צו השעה היום בתחום ההגשמה, איפה נרצה לראות את הבוגרים שלנו בתקופה הזאת ומה אנחנו צריכים לעשות בתקופת החניכות כדי שיגיעו לשם?**

ציוד: אין נספחים: אין

26/12/18

למידת עשורים- דף מנחה

א. מה הם מעשי ההגשמה המרכזיים שקראתם.ן עליהם?

ב. מה הן הדילמות המרכזיות שעולות ברוח התקופה? (ברמה החברתית וברמה התנועתית)

ג. מה הוא צו השעה של התקופה שקראתם.ן עליה? האם התנועה יזמה את המהלך או הגיבה למהלך חיצוני?

ד. לאיזה יעדים ומשימות תירגמו אותן?

ה. דוגמאות / סיפורים מרכזיים למעשי הגשמה:

26/12/18

שנות ה-20 - 30

"תנועות הנוער היהודיות- ציוניות היו תנועות חינוכיות. לידתן באכזבה מהתרבות הבורגנית באירופה, בהכרה בהתעוררותה של האנטישמיות ובהבנה כי אפשר להציב יעד חדש ומיוחד לצעירים ולצעירות אשר יקומו ויצטרפו לבנין האומה בארץ ישראל. מרבית התנועות מצאו את דרכן למשנה הסוציאליסטית והתחברו למפלגות ולתנועות ארץ ישראליות, והיו גם כאלה שפנו לצד הימני של המפה הפוליטית, אולם כולן הציבו את העלייה לארץ ולהצטרפות למפעל הציוני כיעד הגשמה אליו ישאפו חניכיהן. ההכנה לעלייה ארצה הייתה בקבוצות שהוכשרו והתכוננו לחיי עבודה ולהתיישבות משותפת.

הצופים : תנועת הצופים, בשמה הראשון- הסתדרות הצופים העבריים, קמה בשנת 1919 כהמשך לאגודת המשוטטים החיפאית. התנועה הוקמה כתנועה כללית ועל- מפלגתית וכבר בשנותיה הראשונות של התנועה בארץ ישראל נעשו מאמצים להשתלב בתנועות הצופים העולמית מיסודו של לורד באדן פאול. בשנים הראשונות לא הובעה עמדה תנועתית לנושא ההליכה להתיישבות חלוצית כיעד תנועתי. בוגרי צופים שביקשו לפנות להכשרה התיישבותית פרשו מן התנועה. בשנות ה- 30 חזרו ועלו הדרישות להצטרף לתנועות הנוער שמכשירות את בוגריהן להתיישבות חלוצית. הנהגת התנועה לא יכולה הייתה להתעלם מהעובדה שהעבודה החקלאית וגאולת הקרקע עמדו באותה תקופה בראש הציוויים הציוניים.

המעבר בצופים מהגדרה לא ברורה של יעדי הגשמה להתחברות ליעד הגשמה מרכזי מלמד על המגמה הכללית ביישוב בארץ ישראל, לקראת סיום מלחמת העולם השנייה ותחילת המאבק להקמת המדינה, להצהיר על התחייבות למשימה. המציאות הכתיבה שינוי ובני הנוער, חניכי התנועה, דרשו אמירה תנועתית ברורה.

בשנת 1938 ניסה יוסף מיוחס, איש מחלקת החינוך ומראשי הסתדרות הצופים, למצוא פשרה בין הרצון להגדיר יעדי הגשמה לבין הרצון להישאר תנועת צופים כללית שמחנכת לערכים ולא מכתובה כיוונים ויעדים. " אנו תנועה חינוכית המכינה את כל חבריה לחיים בארץ ישראל בכל שטחי היצירה והעבודה.. אולם התנועה אינה קובעת את מסגרת מסגרת הגשמתם של הערכים האלה... את הנוער הלומד בארץ יש לחנך ל'ערכים' ולא ל'יצירות'.."

בשנת 1942, בוועידה הארצית השביעית של התנועה הוחלט על נוסח חדש של מטרת הסתדרות הצופים. לחנך את הנוער העברי לנאמנות לערכי הרוח של עם ישראל, להגשמה ציונית חלוצית בכל שטחי החיים, לטפח בו עצמאות, רגש של צדק, עזרה הדדית ויחסי אמת וכבוד בין איש לרעהו.

הדברים נאמרו- הגשמה ציונית חלוצית! פירושים רבים עוד יינתנו זאת, אך עצם הופעתה מלמד על ההכרה כי יש לקבוע יעד הגשמה תנועתי

26/12/18

שנות ה-30 ושנות ה-40

הכשרות הפלמ"ח

יעד ההגשמה התנועתי השתלב כבר בראשיתו עם הצרכים הביטחוניים של המוסדות הארץ – ישראליים. לצד ההגשמה במסגרת התיישבות חקלאית-שיתופית עסקו תנועות הנוער בנושא הביטחון. נערים ונערות בתנועת בית"ר ובתנועת ברית חשמונאים הצטרפו לפעילות המחתרות אצ"ל ולח"י. כבר במאורעות 1936-1939 ביקשו תנועות הנוער להשתלב בסיוע לביצוע המשימות הביטחוניות. במהלך מלחמת העולם השנייה אפשר מטה ה"הגנה" לחניכי תנועות הנוער להתגייס, בעיקר במסגרת הגדנ"ע. "הסיטואציה המיוחדת (בארץ ישראל) גרמה ל"תרגום יצירתי", למשל: העיסוק האינטנסיבי בנושא הביטחון בתנועות נוער הארץ ישראליות. זוהי ללא ספק תופעה ישראלית ייחודית. במסגרת בתי הספר התיכוניים הצטרפו חניכי התנועות לגדנ"ע וחוו אימונים כהכנה לשירות צבאי.

עליית בוגרי התנועות לקיבוצים חדשים, זכתה להד ציבורי וסייעה להעלאת קרנן של תנועות הנוער. במוצאי יום הכיפורים בשנת 1946 עלו אחת עשרה נקודות להתיישבות בנגב. הכשרות ובוגרי תנועות הנוער היו בין המתיישבים שהקימו את הקיבוצים החדשים. היו בהם חברי הצופים, הנועד העובד, בני עקיבא, השומר הצעיר והמחנות העולים.

גיבויי ההכשרות המגויסות במסגרתן התחייבו התנועות לחלוקה של זמן חבריהן בין אימונים בפלמ"ח לבין עבודה בקיבוצים אליהם נשלחו, תרמו תרומה מכרעת למיסוד מסלול ההגשמה של תנועת הנוער בתקופת המאבק להקמת מדינת ישראל. הרעיון התאים לכל הגורמים השותפים: תנועות הנוער, ההגנה (ובמסגרתה הפלמ"ח) והתנועות המיישבות.

מבחינת תנועות הנוער נציע כי בזכות ההסכם לא פורקו גרעינים תנועתיים ולא נפגעו ייעודים ההתיישבותי. דהיינו: הליכתם המשותפת להגשמה ברוח התנועה – כגרעין להתיישבות חלוצית סוציאליסטית בהתיישבות העובדת. בנוסף, יש כאן משום עיבוי של יעדי ההגשמה. לבד מהתיישבות חלוצית גם ביטחון משתלב בתמונה. תוספת ההיבט הביטחוני העצימה את יעדי ההגשמה התנועתיים והדגישה את תרומת התנועות למאבק להקמת המדינה. מטה ההגנה סמך ידו על ההסכם, ששחרר את המטה מהצורך בהעמדת תקציבים לפעילות האימונים של ההכשרות, תקציבים שקשה מאוד היה להשיג באותם ימים. הפלמ"ח השיג את מטרתו לקבל לשורותיו מאגר קבוע של כוח אדם, והתנועות ההתיישבותיות ראו בהכשרות עתודה איכותית של כוח עבודה וכוח אדם למסגרת ההתיישבות הקיבוצית.

אחרי למעלה משנתיים בהן נחתמו הסכמים מקומיים עם תנועות נוער על יציאת הכשרה לקיבוץ זה או אחר התגבש הסכם ארצי. באוקטובר 1944 נחתם הסכם ההכשרות בין מטה הפלמ"ח ומרכזי תנועות הנוער החלוציות. במסגרת ההסכם הוסדר גם גיוסן המלא של חברות ההכשרה והופסקה אי הודאות לגבי מכסות הבנות בגיוסים לפלמ"ח. כמו כן נקבע בהסכם: "התגייסות חברי הגרעין למסגרת (הפלמ"ח) אינה צריכה לפגוע בצרכים החברתיים של הגרעין, כגון: התלכדות חברתית, הקשר עם התנועה, ההתוודעות לענייני המשק והענפים".

26/12/18

הפלמ"ח הקפיד לשמור לעצמו את הזכות לזמן עד 15% מחברי הגרעין לקורסים, להדרכה ולצרכים אחרים.

על ההסכם חתמו: הנוער העובד והלומד, המחנות העולים, השומר הצעיר, הצופים, מכבי הצעיר, בני עקיבא והתנועה המאוחדת.

אחרי החתימה על הסכם ההכשרות גויסו לפלמ"ח כל בוגרי התנועות (אליהם הצטרפו גם בוגרי עזרא), אשר הצטרפו להכשרות בדרכם להגשמה בקיבוצים.

המסר הערכי המשותף לכל התנועות היה כי הגשמה משמעה שילוב של התיישבות וביטחון. זהו מסלול ההגשמה המרכזי והוא מוגדר כיעד לאומי, גם אם כל תנועה הדגישה מסרים נוספים ובמצעה היו דגשים שונים. נושא נוסף שראוי לאזכור הוא תרומת הווית ההכשרות המגויסות להווי ולתחושת השייכות בתנועות הנוער. בוגרי תנועה שהיו לחברי הגשמה הגיעו לבקר בסניפים, ובעלוני התנועות סיפורים מהווי ההכשרות וכאמור, במהלך מלחמת העצמאות הגיעו סיפורי לוחמים לתנועות הנוער והציבו רף של גאווה ורצון להשתייך לחבורה מובחרת. היות לוחמי הפלמ"ח, רבים מהם חברי ההכשרות המגויסות, בוגרי תנועות נוער, חזק את מעמד יעד ההגשמה שמכוון להתיישבות וביטחון וכורך את גורל המדינה עם תרומת בוגרי התנועה.

26/12/18

שנות ה-40

גרעין הצופים א' - קיבוץ מעגן מיכאל (כתבה: יהודית איילון, חברת הגרעין).

ב-1942 התקבץ גרעין מהכשרות של תנועת הצופים בארץ והכריז על עצמו כעל גרעין להתיישבות. דבר זה היה חידוש בתנועת הצופים, שעד אז ראתה את עצמה כמחנכת "בנים טובים" לערכים לאומיים ואישיים בלבד. מסתבר שהגשמת הערכים האלה, באותה עת, הביאה היישר לחיי קיבוץ, אחרינו קמו עוד גרעיני התיישבות לתנועת הצופים וחבריהם יסדו את בארי, חצרים, פלמחים, רעים, יראון, האון, תל-קציר, וגוון. התבססנו במחנה זמני של הסוכנות בפרדס חנה, והתחלנו, תוך כדי עבודת חוץ בפרדסי המושבה ובמשקי הבית שלה, לעשות לגידול חברתנו והכנת המשק להתיישבות (סרה, עדר קטן של כבשים, לול, ולהבדיל- 10 תינוקות).

התאחדנו עם קבוצה מעליית הנוער מגרמניה ואוסטריה שהגיעו ללא הוריהם ארצה והיו בהכשרה בקיבוץ עין גב. עד סוף מלחמת העולם השנייה היינו בפרדס חנה, כאשר אנו שולחים חברים לשליחות, לבריגדה, לפלמ"ח ולעבודה בקיבוצים אחרים, דבר שהיה צו השעה. הצטרפנו לקיבוץ המאוחד ובמסגרתו החלו המגעים עם הגופים במיישבים. כשנגמרה מלחמת העולם השנייה, היה ברור ביישוב שנכוננו עוד שנים קשות, אך אנחנו לא ידענו אז שנבחנו להיות נידבך חשוב למדי באותה מלחמה.

1946 אנחנו מתבקשים ע"י מטה ההגנה להחליט על נכונותו לעבור למקום חדש, זמני אף הוא, בו נשמש כיסוי לתעשיית התחמושת וגם נעבוד בה. לאחר הסכמתנו עברנו ל"גבעת הקיבוצים" ברחובות, שם נחפר באותה עת בור ענק, בתוכו נבנה בית חרושת. לאחר השלמתו התחלנו לחיות חיים כפולים הנראים במבט לאחור, ראויים להיות שזורים במותחן צמרת.

גידולנו החברתי היה איטי, כי יכלו להצטרף אלינו רק חברים שעברו את ביקורת הש"ש (שירותי הביטחון של אותם הימים). לשמחתנו היו גם כאלה, וקלטנו פלמ"חניקים, ימאים ועולים יוצאי התנועה שהביאו שליחינו.

נולדים ילדים, מוקמים ענפים, נקנית עוד ספינה ואנחנו משתלבים בשנות המלחמה, כמו כולם, בהתגייסות, בדאגה וחרדה שבלב ובמשנה מאמץ בייצור כדורי 9 מ"מ למקלע ה"סאן" שהיה אף הוא תוצרת התע"ש במחתרת.

בקיץ 1948 מועבר המפעל למפעלי התע"ש הצעירים, ואנחנו עוד ממשיכים, עד לגמר ההליכים של ההתיישבות. שם הכינוי למפעל היה "איילון". מאז 1987 הפך האתר למוזיאון, ומתופעל על ידי החברה להגנת הטבע, במסגרת המועצה לשימור אתרים.

25/08/1949 עולים החברים הראשונים שלנו אל גבעת מעגן-מיכאל, לצריפים שהוכנו בנגרייה ברחובות, והוקמו כאן. במשך השנים שחלפו מאז קלטנו חברות נוער, שרבים מבין בוגריהן חברים איתנו היום, והורים לחברים שבגרו כבר. כמו כן פתחנו אולפן לעברית לעולים בכוח ובפועל, שגם מתוכו הצטרפו רבים לשורותינו.

26/12/18

שנות ה-40 ושנות ה-50

קום המדינה :

הקמת הנח"ל- בעוד גיוס ההכשרות נמשך, מיד אחרי הקמת מדינת ישראל, החליטה הממשלה בחודש יוני 1948, על גיוס בני 17, ילידי 1931. על רקע זה גברה התסיסה בתנועות הנוער: מה יאמר גיוס זה לחברי התנועות המאורגנים בגרעינים? האם דינם יהיה כדין הנערים הבודדים, המתחלקים לחילות ולכוחות השונים?; היש טעם לקיומה של תנועת נוער חלוצית, אם פרי עבודתה החינוכית נקטף ללא הבטחת ההמשך והרציפות של הדורות החלוציים?

הנתק בין התנועות להחלטת הממשלה איים על מפעל ההגשמה. על היכולת להמשיך את דרכם של חברי ההכשרות ולהמשיך בכיוון בוגרי התנועה ליעד הגשמה מרכזי. ההחלטה יצרה איום מיידי על יכולתן של התנועות לשמור על הכשרותיהן כגרעינים המיועדים להתיישבות. מזכירות התנועות התאחדו כדי לחיפוש פתרון הולם שימנע פיזור חברי הגרעינים בחילות הצבא השונים. משימת התנועה הייתה האם ניתן למצוא את המזיגה ההולמת בים הצורך הצבאי- ביטחוני לבין הצורך ההתיישבותי, שהרי הגרעינים ההתיישבותיים משמשים גם את הצורך הביטחוני של המדינה.

בתנועות הנוער היה ברור לחלוטין כי גיוס ההכשרות חייב להיות במסגרת הקבוצתית, שהרי אחרת תתפרק ההכשרה ולא תוכל לפעול כמסגרת חברתית מתגבשת לקראת הגשמה במסלול ההתיישבות החלוצית. היבט נוסף שהיה חשוב מאוד לתנועות היה הרצון לשמר את דמות החלוצ כאידיאל של חברי ההכשרות.

במהלך מלחמת העצמאות החלו מגעים עם צה"ל ומשרד הביטחון להקמת מסגרת לגיוסן של הכשרות תנועות הנוער. תנועות הנוער החלוציות כינסו פורום מיוחד שתפקידו היה לנסח הסכמות בדבר תנאי הגיוס של חברי ההכשרות. המצע המשותף אמור היה לייצג את כל התנועות במגעים עם משרד הביטחון. המסמך ששלחו חברי הפורום לכל תנועות הנוער לא היה חתום ונשלח בשם "מועצת תנועות הנוער", מועצה שעדיין לא קמה באופן רשמי.

הצופים ואחריהם התנועה המאוחדת הביעו התנגדות ליוזמה. הדיון בין התנועות נמשך והחל להיווצר קשר עם משרד הביטחון. ב- 21 ביולי 1948 כונסה ישיבה במשרד הביטחון עם נציגי כל תנועות הנוער. נושא הישיבה: הקשר בין משרד הביטחון ותנועות הנוער ומקומן של ההכשרות במערכת הביטחון. אחרי הישיבה החלה להתגבש תוכנית שכותרתה: הנחות להקמת מסגרת להכשרה חלוצית צבאית. במסמך עיקרי נוסחה חשיבות שימור ההכשרות כשלב בתהליך ההגשמה התנועתית. בעקבות כך יצא קול קורא להקמת חטיבה עצמאית להכשרה חלוצית צבאית. תוכנית זו היא שהובילה להקמתו של הנח"ל.

במהלך ניהול המגעים להקמת הנח"ל התקרב רגע ההכרעה. בעשירי באוגוסט 1948 כתבו מזכירי תנועות הנוער מכתב לדוד בן גוריון ובו נגעו בשני נושאים: בני שנתון 1931 שגויסו וכעת מבקשים

26/12/18

לשלוח אותם להכשרות בקיבוציהם והקמת מסגרת מיוחדת ועצמאית להכשרות תנועות הנוער.
על המכתב חתמו מזכירי התנועות: בני עקיבא, עזרא, מכבי הצעיר, הצופים, הנוער העובד, השומר הצעיר והמחנות העולים.

ראש הממשלה ושר הביטחון דוד בן גוריון כינס ישיבה עם הרמטכ"ל, מפקדת הגדנ"ע ואגף הנוער במשרד הביטחון. תוצאות הישיבה היו הנחיות למטה הכללי לאפשר לגרעיני ההתיישבות להישלח למשקים, אם לא תהיה מלחמה.

במכתב התשובה למזכירי תנועות הנוער כתב בן גוריון: ".... בלי הכרח ברור אין צורך לפורר גרעיני התיישבות, ומשרד הביטחון מקבל ברצון את עמדתכם המאוחדת, להקים מסגרת מיוחדת לגרעינים שלא תהיה קשורה לחטיבה כלשהי.... גרעיני ההתיישבות ימשיכו באימוניהם במסגרת של נוער חלוצי לוחם, ויאוחדו כל האמצעים לשמירת שלמות הגרעינים, עד כמה שאפשר בתוך תנאי המלחמה".

ב 12.9.1948 פרסם הרמטכ"ל, יעקב דורי, פקודה שכוותרתה: נוער חלוצי לוחם:

"א. על מנת לשמור על האלמנט החלוצי של ההתיישבות תאורגן לו מסגרת מסגרת מיוחדת בתוך הגדנ"ע מסגרת זו תכלול את כל גרעיני ההתיישבות המאורגנים בתנועות הנוער ובעליית הנוער אשר חל עליהם צו גיוס מס. 31 או כל צו גיוס אחר ותקרא: נוער חלוצי לוחם. גרעינים אלה כוללים גם בנות.... הסדר זה נכנס לתוקפו מיום פרסום פקודה זו.

26/12/18

שנות ה-50

בביטאון הצופים "היה נכון" כתב יוסי אופיר מחצרים: "בחברה כזו ההולכת ומקימה לה פיגומים לבניין של אומה- יש צורך שכל תנועה, ובעיקר תנועת נוער, תדע לכתף משא, להאזין לרחשים הפנימיים של חוויית לידת העם המתחדש ושתוכל להיות נכונה לכל צו".

בשנת 1951 הורגש השבר בתנועות הנוער החלוציות. בכל התנועות זיהוי ירידה במתח החלוצי, וירידה במספרי הבוגרים שיוצאים להגשמה בהתיישבות. הממסד התנועתי הגיב בקריאות לחזק את המטרה התנועתית ואת חינוך הנוער להגשמתה, דהיינו: לצאת בתנופה מחודשת לביסוס המטרה החלוצית ולהעמקת החינוך הערכי והדגשתו. נשמעו הצהרות בסגנון של "יש לשנס מותניים", ו"יש להעמיק את החינוך לחלוציות". התנועות התקשו להתאים עצמן לתנאים המשתנים בחברה הישראלית ולמעשה המשיכו עם אותם מסרים. התנועות לא פיתחו יוזמות חדשות, בעוד שהצעירים התמודדו עם תהליכי הפיתוח והמודרניזציה בחברה הישראלית.

המציאות החדשה עבור תנועות הנוער הציבה שאלה מהותית: האם תנועות הנוער ממשיכות להיות רלוונטיות עם הצהרות ונתיבים שנולדו בעבר? הסתבר כי תנועת נוער שלא התמודדה עם שינוי המציאות ועם מסרים שהגיעו לחניכים מגורמים חיצוניים, לא הצליחה להישאר רלוונטית בהיבטים של יעדי הגשמה אותם הציעה לחניכיה הבוגרים. רעיון החלוץ הצועד לפני הציבור, רעיון גאולת הקרקע ויישוב האדמה או חיי שיתוף קבוצתיים, לא היו ערכים איתם הזדהו חלקים גדולים באוכלוסייה ובעיקר כבר לא היו הערכים המרכזיים של החברה. בפני בני הנוער הוצבו משימות חדשות, שהיו חיוניות למדינה והיוו אתגר לנוער. הצו ללכת להתיישבות היה לעוד אחת מהמשימות החיוניות למדינה הצעירה. הצגתו כיעד מרכזי כבר אינה ברורה מאליה במציאות הישראלית של תחילת שנות ה-50.

בבית ברל התקיימו בשנת 1951 שני דיונים שנושאייהם: החינוך במבחן קיבוץ הגלויות והנוער בישראל- משבר הנוער. בדיונים השתתפו ראשי מערכות החינוך של המדינה הצעירה, מנהיגי תנועות הנוער, מנהלים ומורים. בדיון הרבו לעסוק במצבן של תנועות הנוער ומרבית הדוברים תארו את בני הנוער כמי שאינם עומדים בציפיות מהם.

תנועות הנוער לא היו אדישות לביקורת ולטענות בדבר הרלוונטיות של יעדי ההגשמה התנועתיים כאשר התנועות ממשיכות לדבוק ביעדים של תקופת טרום המדינה.

בשנת 1953 כתב ניסים, חניך שכבת י"ב, בביטאון התנועה "היה נכון": "הכדאי להפוך כל אחד מאיתנו, ע"י חינוך מכוון וחד צדדי, לימכונת הגשמה, בלי לשים לב לחינוך האדם שבו, להבטחת מחשבתו העצמאית ואושרו הבלתי מוסווה?".

נושא ההגשמה עלה במועצות התנועה, גם אם כנושא לדיון כללי, הצהרתי. לדוגמה: בפורים 1953 התכנסה המועצה ה-20 בקיבוץ חצרים. סדר היום היה גדוש וכלל בין השאר נטיעת יער הצופים באדמות המשק, דיון על יחסינו למיעוטים ולשכנינו. כמו כן התעכבה המועצה לדיון באחת

26/12/18

השאלות החמורות התובעות בירור יסודי: "הצופיות- במבחן הגשמתה היומיומית, מנקודת ראות מוסרית, לאומית, מיזוג גלויות וחינוך לשירות".

בשנת 1955 במועצת התנועה, התארח רה"מ דוד בן-גוריון, שנאם בפני המשתתפים. הוא ברך על ההכוונה להתיישבות החלוצית, אולם הבהיר כי אין להסתפק בכיוון ליעד הגשמה התיישבותי. המדינה מציבה יעדים ולקיומם יש להירתם:

"...הסתדרות הצופים מחנכת לשרות- אך שרות הוא מושג רחוק. העניינים הם קרובים וחשובים, ולא מספיק להגיד שרות, צריך להגדיר את מהות השרות ולהראות את הדרך להגשמתו... המפעל המרכזי בשביל תפקידים גורליים נמצא רק בהתיישבות. אולם למען יהיה זה מפעל מרכזי הוא צריך להיות בנוי כך, שימלא תפקידי הביטחון, הכלכלה, ומיזוג הגלויות ויהווה אבן שואבת לנוער בגולה ומפעל כזה יתכן.

יש ליישב את הנגב השומם ברובו ויש עוד שטחי ספר שצריכים מתיישבים וביטחוננו לא ייכון עד ליישובם. הצבע וההתיישבות, זה בצד זה, יוכלו להגן על ארצנו (ראינו זאת במלחמת השחרור). שליחות ההתיישבות היא: כלכלה (שיהיה מה לייצא), ביטחון, ומיזוג גלויות. בדור זה, זהו השרות ואסור לשחק במילים שאין להן תוכן ממשי. אל נסתפק במילים צדדיות אלא נאמר ישירות- אנו מחנכים נוער להתיישבות וליצירת תרבות עברית שתהיה לאבן שואבת לנוער בעולם."

גם הרמטכ"ל, משה דיין, הופיע במועצת התנועה והתעמת עם תנועות הנוער שאינן מעודדות את בוגריהן להישאר בצה"ל ולהגשים עצמן במסגרות אחרות מההליכה להתיישבות חלוצית:

"...החינוך נעשה- א. לפני הצבע ע"י תנועות הנוער והגדנ"ע, ב. בצבא – בנח"ל ובחלקו בצבא, ג. לאחר הצבא- להגיע לאותם יעדים שדרושים לעם באותו דור.

... אנחנו מחנכים לביטחון. הרי אסור שהביטחון יהיה כפי שכל תנועה רואה אותו אלא כפי שהאומה קובעת אותו. למעשה מוכנה כל תנועה לשתף פעולה עם הגדנ"ע בתנאי! תנאי זה שונה לכל תנועה ואם נקבל את התנאי אזי יהיה שיתוף פעולה מלא. ואז יפולג שוב הצבע והגדנ"ע לזרמים: גדנ"ע דתי, גדנ"ע צופי, וכו'. והרי לכן הקמנו צבא אחד וגדנ"ע אחד. ... אם חרטתם על דגלכם ביטחון, אין לכם רשות לזרוק מהתנועה את מי שאינו הולך לנח"ל ורואה בצבא ובביטחון המדינה את ייעודו לאומה."

בשנת 1961 הועלתה במועצת התנועה של הצופים הצעת מיעוט ע"י משה למלשטרייך, ראש שבת ר"ג, לבטל את חובת היציאה לנח"ל. כך תתאפשר הגדלה של השכבות הבוגרות ושל פעילות נוער בתנועה. מרכז התנועה נימק את ההתנגדות להצעה זו:

- א. הממשלה מכירה בתנועה בזכות העובדה שיש חובת יציאה לנח"ל.
- ב. אין זה נכון שעניין הנח"ל מפורר את השכבה הבוגרת.
- ג. העמדת ההצעה מנוגדת להחלטות המועצה וכלל לא התקיים דיון.

ההצעה הורדה מסדר היום.

26/12/18

שנות ה-60

בשנות ה-60 נמשכה במדינת ישראל המציאות של הצבת שאלות קשות על הרלוונטיות, על ההצדקה בריבוי תנועות וההשקעה ביעדים שסימן שאלה גדל והולך מלווה את הניסיון להצדקתם. ראוי להבהיר כי הנושא לא עומד במרכז סדר היום לאורך ארבעה עשורים. לא במדינה ואפילו לא בתנועות. השגרה נמשכת והפעילות מתקיימת. מדובר בגלים של משבר שמתנפצים בכל פעם מחדש. תיארונו את המשבר בעשור הראשון, בשנות ה-50. גם בעשורים הבאים סובלות תנועות הנוער מדימוי עצמי בעייתי. לצד הצלחות מקומיות בסניפים אשר מצליחים בפעילות בשגרה, ולצד מפעלים תנועתיים בסדרי גודל גדולים (מחנות קיץ, טיולי חנוכה, קורסים למדריכים וכדומה) מתמודדות הנהגות התנועות עם שאלות מהותיות בנוגע למטרות ויעדים, להגדרת יעדי ההגשמה ולדיונים חוזרים ונשנים בשאלה האם אפשר וראוי להרחיב את אפיקי ההגשמה שמציעה התנועה לבוגריה.

בצד חיי הקבוצה והחקלאות עלו תפקידים אחרים שאף הם חיוניים למדינה ותובעים את השתלבות הנוער. יתר על כן, עם הנטייה הגוברת לכוון את הגרעינים להשלמת משקים קיימים ניטל מן ההליכה להתיישבות אופייה החלוצי, התנועתי.

נסקור בקצרה את התמודדותן של תנועות הנוער עם המשבר שתואר, בנושא הגדרת יעד ההגשמה מרכזי, בעשורים הראשונים שאחרי הקמת המדינה. חשוב לזכור כי בדיונים פנימיים לא עוסקים בתמונה הכללית של תנועות הנוער בישראל. בתנועה עוסקים בחניכים ובמציאות הפנים-תנועתית. ראוי לזכור כי מנגנון ההדרכה של מסגרות וגרעינים בתנועות הנוער התבסס על שליחים מהקיבוצים שהגיעו לרכז ולהדריך את בני ובנות הנוער במטרה לשכנע אותם להשתתף בפעילות הגרעין, לצאת לנח"ל ולקבוע את המשך דרכם כחברי קיבוץ. ממסגרת כזאת לא סביר לצפות שתעמיד בסימן שאלה את מטרות פעילותה. נקודה זו מעלה שאלה גם לגבי יכולת התנועות, במציאות הדרכתית זו של חניכי י"א-י"ב שמודרכים במסגרת גרעיני הנח"ל, לקיים מנגנון פתוח ונוקב של בחינה והעלאת ספק.

במועצות תנועה ובדיונים פנימיים התלבטו בשאלת הרלוונטיות של יציאה להתיישבות חלוצית כיעד מרכזי. אולם, בדיונים לא הגיעו לכלל החלטה שתשנה את המצב הקיים. הצופים היה מאבק תמידי בין פעילים עירוניים לשליחים קיבוציים. העובדה שלא היו שינויים בהגדרת יעדי ההגשמה מלמדת שהשטח לא העלה את הדרישות לרמת מזכירות התנועה, שכן בעלוני התנועה בהחלט מוצגות שאלות לגבי בחירה ביעדי ההגשמה אחרים, בין אם מדובר בקליטת עלייה ובין אם מדובר בהליכה לסייע בשכונות עולים.

דומה כי אפשר להגדיר את האמירות העולות מהשטח בתנועת הצופים כסיסמוגרף רגיש הקולט את רחשי החניכים, שכבר בשנות ה-50 ובשנות ה-60 המוקדמות אינם רואים את ייעודם המרכזי כאנשי התיישבות אשר בחרו במסלול זה כדרך חיים. כמי שאכפת להם מהמצב במדינה, היו חניכים שמצאו עצמם מבקשים לתרום ולהשתלב במשימות לאומיות אך למרות רעיונות ודרישות מהשטח, התנועה לא מאפשרת, עדיין, הליכה בכיוונים מגוונים. המבנה הייחודי של תנועת

26/12/18

הצופים (הנובע גם מגודלה) מבוזר יותר מתנועות אחרות. יש הנהגות מקומיות ומבוגרים מתנדבים ולעיים קורים דברים באזורים מסוימים ואין התערבות של הנהגת התנועה. כך, נראה בהמשך, חלו ביוזמות חדשות כגרעיני רעים.

לסיכום, בשנות ה-50 ובשנות ה-60 של המאה העשרים לא השתנה יעד ההגשמה המרכזי בתנועות הנוער החלוציות. בחלק מהתנועות התקיימו דיונים פנימיים ובהם עלה המשבר והקושי בהצבת היעד המרכזי אל מול יעדים שהוצבו על ידי מוסדות המדינה. אולם, התנועות לא מחליטות להרחיב את יעדי ההגשמה ובוודאי שלא להחליפם במשימות אחרות. עיקר הדיון נסב סביב שאלת מבחן ההגשמה: עד כמה יצליחו לשכנע את החניכים הבוגרים להצטרף לגרעינים שיוצאים לנח"ל בדרכם לקיבוץ. עד כמה יצליחו לגרום לנערים ונערות להישאר בתנועה ולהצטרף למעגל ההגשמה התנועתי וכמובן, האם בוגרי התנועה יקבלו החלטה להמשיך לחיות כחברי קיבוצים. לשון אחר, להגשים כדרך חיים.

26/12/18

שנות ה-70 וה-80

בשנות ה-70 השתנו פניה של מדינת ישראל. התרחשו אירועים שבעקבותיהם השתנתה המציאות החברתית במדינה. החל בטרואמה שהותירה מלחמת יום כיפור, עבור דרך המהפך השלטוני עם עליית הליכוד בשנת 1977, משבר כלכלי קשה ומשבר חברתי שפקדו רבים מן הקיבוצים בישראל. בתנועות הנוער הורגשה ירידה בהצטרפות חניכים בוגרים לגרעיני נח"ל ומתי מעט נשארו בקיבוץ אחרי שחרורם מצה"ל.

הפעילות השגרתית בתנועות הנוער נמשכו- טיולים, סמינרים למדריכים ופעולות בחופשות. יחד עם זאת בהחלט התחילה להסתמן מגמה של העלאת רעיונות לנטילת חלק במילוי משימות לאומיות ולא רק יציאה להגשמת היעד התנועתי המרכזי. המגמות לא הבשילו לשינויים כלליים, אך בהחלט מורגשת תנועת לכיוון של שינוי.

בראשית שנות ה-70 צוינה עלייה בהיקף הפעילות של ילדים בתנועות הנוער בישראל. לשאלה אם ראוי שתנועות הנוער יחדירו השקפת עולם לחניכיהן, ענו למעלה משני שליש מחניכי התנועות הדתיות כי זו משימה ראויה לתנועות הנוער, ואילו בין בני הנוער החילוניים ענו פחות ממחצית חניכי הצופים והנוער העובד והלומד כי זוהי משימה ראויה, ורק שליש מחברי תנועות הקיבוצים. לשאלה אם אישית הם מגשימים באורח חייהם את רוח התנועה בה הם חברים ענו למעלה מ-50% תשובה חיובית. בשאלת עיירות הפיתוח והקריאה להתיישב בהן כדי לחזק את תושביהן ואת מערכות החינוך והרווחה בהן, עלו הנתונים הבאים: בני נוער שאינם חברי תנועה רואים את החינוך להתיישבות בעיירות פיתוח בעדיפות ראשונה בסדר התפקידים הרצויים מטעם תנועות הנוער. לעומתם, חברי התנועה מדרגים פעולה זו בעדיפות נמוכה יותר.

במחצית הראשונה של שנות ה-80 של המאה העשרים, במלאת עשור לקיומה, פירסמה מועצת תנועות הנוער מסמך על פעילות התנועות:

"... מן הראוי לציין שתנועות הנוער מרכזות את פעילותן בשלושה מישורים עיקריים:

- א. הפעילות החינוכית- חברתית במתכונת הקלאסית: פעילות חברתית, טיולים, מחנות, סמינרים, הכשרת מדריכים, פעולות שירות והתנדבות.
- ב. פעילות ביישובי פיתוח ובמוקדי מצוקה: פעילות חינוכית חברתית ענפה ביישובי פיתוח ובפרברי הערים, פעילות המקיפה כ-50,000 חניכים ביישובים אלה.
- ג. הגשמה: מאז ומתמיד ראו תנועות הנוער בהגשמה חלוצית את היעד החשוב ביותר במערכת העשייה שלהן. עד עצם היום הזה מהווה הגשמה חלוצית את הציר המרכזי אשר סביבו נסובה פעילות החינוכית של השכבות הבוגרות בתנועה.

בתנועת הצופים גם בשנים אלו נושא יעד ההגשמה לא התקבל כמדיניות תנועתית שכולם נענו לה. שוב ושוב עלו רעיונות לקידום יעדים נוספים. נשמע קולם של מחייבי מתן מגוון אפשרויות לחניכים כדי שיוכלו לקבל החלטה אישית כיצד הם רוצים לראות עצמם כמגשימי הערכים

26/12/18

התנועותיים, בין אם במסגרת קבוצתית אחרת מהליכה לקיבוץ ובין אם באורח חיים אישי, בתפקיד ראוי או במקום מתאים לרוח התנועתית כפי תפיסתם.

בשנת 1969 התכנסה מועצת התנועה ה"ה. במהלך הדיונים עלה נושא ההגשמה. הועלתה הצעה: החינוך בתנועה מטרתו לתת כלים לחניכים, ולכן- בסוף י"ב יחליט כל אחד מה המושך דרכו. זה ישפיע על ההגדרה- מיהו בוגר תנועה. חברי המועצה לא קיבלו החלטה בנושא. הסופר ס. יזהר היה אורח המועצה, שהציע לאמץ את ההבנה כי "רעיונות אינם חיים חיי נצח, הם טובים לתקופה מסוימת ואחריהם באים רעיונות חדשים. יש לדון ולחשוב מה מתאים, מדיי כמה שנים הדברים צריכים להתעצב אחרת כי אם לא כך- ייעשו הדברים בלי רצון".

בשנת 1980 פרסמה מחלקת הדרכה תכנית הפעלה לשכבות הבוגרות. לכיתה י"ב- "לקראת הגשמה"- נבדוק האם ניתן לממש את הערכים עליהם גדלנו, מה דרך המימוש (ההגשמה) הנראית לנו, היש דרכים אחרות?

בתכנית לסמינר הגשמה הוצג המושג כפירוש ברוח הצופיות הבינלאומית, ערש הצופיות- אזרחות טובה. באשר לדרכי הגשמה מוצע להעלות את השאלה האם מדובר בדרכי חיים, או בבדיקה שעושים בוגרי התנועה בהגיעם לרגע ההכרעה לגבי עתידם.

בתנועת הצופים עלו רעיונות ודרישות מהשטח לכיוון של דרכי הגשמה בתנועה. אולם, הנהגת התנועה לא הסכימה לקבל את מרבית ההצעות, ואלו שהתקבלו- לא הוכרו כשינוי מגמה תנועתי. אולם, בהחלט מורגש שינוי לכיוון של שנות שירות כיעד משמעותי בצופים, כיוון שיתפוס תאוצה בשנים הבאות.

26/12/18

שנות ה-80

תנועת הצופים פועלת באמצעות מזכירות ארצית, שבמסגרתה פועלות מחלקות ולכל מחלקה ועדה של מתנדבים אשר מסייעים בגיבוש מדיניות ובפתרון בעיות מהותיות. מבנה ארגוני זה, השונה מהתנועות האחרות, ראוי לציון מפני שנושאים עקרוניים עולים לדיון גם בוועדות המתנדבים. בד"כ הם לא מתערבים בניהול השוטף של התנועה. אולם בהינתן שהרוב המוחלט של המתנדבים הם עירוניים ולא חברי קיבוצים, רעיון ההגשמה בקיבוץ אינו דר בסביבה אוהדת במיוחד, כפי שמוצאים בתנועות נוער כנוע"ל, המחנות העולים והשומר הצעיר.

במחלקת הדרכה, במחלקת הכשרות ובמזכירות התנועה עלו לדיון רעיונות מגוונים וחלקם מגיעים לדיון במועצה או במרכז התנועה. נחזור לרגע לשנת 1985, רק כדי לראות מה כתב מרכז מחלקת הדרכה לבאים למועצת התנועה:

"... אז מועצה על שום מה? ישאלו ספקנים, ונאמר להם כאן ללא בושט פנים. על שום שטיוול ומסיבה ומחנה, שיהיו הכי מוצלחים, אינם אלא כלים, אמנם הכרחיים, ליצירת חבורה, שבדרך ברורה, תצעד להגשים מטרה. זה נשמע קצת תמים, מיושן, אך לשם כך אנחנו כאן. ולשם כך נהפוך במטרות התנועה- נבחן לאורך את עצמנו, אתה, אני ואת נשרטט מחדש את פנינו... כאזרחים במדינת ישראל, כאחים לעם היהודי..." (דורון רוזנבלום).

אפיק חדש החל להתפתח כאשר החלה יוזמת גרעיני רעים וגרעיני עמרי. בראשית שנות ה-70, כשהחל רעיון גרעין רעים קורס עור וגידים, הוצג הרעיון כהשלמה לנח"ל ולא כתחליף. הרעיון של הירתמות למשימה לאומית קסם לבכירי התנועה, ובמיוחד לאלה שלא היו שליחי התנועה הקיבוצית.

דוגמא מעניינת אפשר לראות בתיאור אכזבתו של מרכז מחלקת הדרכה אחרי סמינר בחירת דרך המשך של חניכי י"א בשנת 1979. אילן לייבה הביע תמיהה ואכזבה בעלון התנועה "היה נכון" על כי בסופו של תהליך הבחירה, שכלל ביקור במעלות אצל גרעין עמרי, ושבמהלכו נערכו מועצות שביעיות הנהגתיות וארצית, הופעלה מזכירות שביעיות והושם הדגש על דרך ההגשמה בעיר פיתוח כדי לחזק כיוון חדש זה, בחרו חניכי התנועה בדרך הקיבוצית המסורתית. האם חיים בעירית פיתוח, שאל אילן, אינם אתגר ציוני חלוצי?

היסטוריה של גרעין "רעים"

במרץ 1967 החליטו קבוצת נח"לאים מגרעין "דגן" לחצרים, שזה עתה סיימו שירותם הצבאי בנח"ל, לצאת לשנת פעילות בעיירות פיתוח. משרד החינוך תמך, מימן ואף הפנה את הקבוצה לירוחם. תחילה יצאו 5 מתנדבים ולאחר כחצי שנה הם הוחלפו ע"י 6 חברי גרעין אחרים. הקבוצה הקפידה על פעילות אוטונומית ובלתי תלויה בגופים השונים שהיו בעירייה. לאחר לימוד מעמיק של המצב בירוחם התחילה הקבוצה לעבוד בהתנדבות בסיוע לאוכלוסיות מצוקה ובתחום החינוך הבלתי פורמלי והקהילתי: משחקיות, חונכות, מועדוני נוער, מפעלי קיץ, ערבי תרבות, לימוד

26/12/18

עברית, וכו'. משנסתיימה השנה הצליחו חברי הגרעין לגייס קבוצה נוספת, חברים מגרעין "יעל" למגל, שתמשיך את הפעילות בירוחם. לאחר שנתיים של פעילות בהיעדר מתנדבים נוספים נפסקה הפעילות בירוחם.

בשנת 1972 ניסו חברי "דגן" להפיץ את הרעיון בקרב צופים מירושלים ואכן המשימה הצליחה ולפרויקט נרתמו מספר שמיניסטים משבט "מודיעין" ומספר שמיניסטים קיבוצניקים. הם חברו יחדיו ויצאו לשנת שירות בירוחם ובבית שמש כשהם דוחים את השירות הצבאי בשנה. לגרעין קראו על שם גדודם "רעים". שנתיים אחר כך יצאה קבוצה שלישית למצפה רמון ושנה לאחר מכן יצאה קבוצה לקריית מלאכי. הקבוצות שיצאו מנו 4-9 חברים, אשר הגדירו עצמם כקומונה אשר מקבלת החלטות יחד, עובדת יחד ומסתפקת מדמי מחייה שניתנו ע"י תנועת הצופים.

מטרותיהם הראשונות היו לקיים מפגש בינאישי ובלתי אמצעי בינם לבין תושבי העיירות וכן לסייע בתחום הקהילתי והחינוכי ככל שניתן. בשנים הראשונות רציונל העבודה היה פרטני-טיפול: הקומונות מיקדו עבודתן בשכבות המצוקה בעיירות, אימוץ משפחות, הקמת משחקיות, סיוע בביה"ס וכדומה.

בתחילת שנות ה-80, כאשר נוספה קומונה חדשה בתל-מונד השתנו מעט מטרות הגרעין ודרכי פעולתו. חברי הגרעין ומלוויהם מהצופים הגיעו למסקנה שעבודה פרטנית-טיפולית כמו זו שהתקיימה בגרעינים ראשונים, מצריכה הכשרה מוקדמת וליווי צמוד. כמו כן חיפשו כיווני עבודה חדשים אשר בהם יש סיכוי רב יותר להצליח והמאפשרים לצעירים בעלי יוזמה ויכולת מקרב העיירות, להתפתח ולקבל על עצמם להוביל חברתית וחינוכית את יישובם. חברי הגרעינים סברו כי את מטרותם החדשה- העצמת מנהיגות מקומית- תיטיב לשרת עבודה המניחה תשתית לפעילות תנועתית. פרט לפעילות בשבטי הצופים עבדו חברי הגרעין בעבודה קהילתית-קבוצתית בביה"ס ובמתנ"ס.

26/12/18

שנות ה-90 עד ה-2000

עם השנים, בשנות ה-80 ובשנות ה-90 הופך יעד שנת השירות לאטרקטיבי בקרב בוגרי י"ב. היציאה לגרעיני נח"ל מתמעטת, והקיבוצים עצמם כבר לא עושים מאמצים לקלוט את הגרעינים שבסופו של דבר לא נשארים לחיות בקיבוץ. יותר ויותר נשמעות אמירות בסגנון של היפרדות מהתנועה הקיבוצית והגדרה מחדש של מטרת התנועה ובמיוחד של הסעיף הקורא להגשמה ציונית חלוצית. שהרי, מהו חלוץ בשנות ה-90? האם לא ראוי להגדיר מחנך, שמקדיש מזמנו לטובת קהילה בה בחר לגור, כחלוץ?

בשנות ה-90 ' עלו הצעות להרחבה של מסלולי ההמשך. עלו רעיונות כגרעין רעים המדעי-טכנולוגי. הוצע להקים קומונה קולטת עלייה שתתמחה בתחום ותפעל באתרי קרוואנים ובשכונות עולים.

בשנת 1992 הוקם "גרעין תמורה" שתפקד בצורה דומה לגרעיני שתפקד בצורה דומה לגרעיני הנוער העובד והלומד. חברי הגרעין הקדישו זמן ללמידה משותפת, ניהלו קופה משותפת והחליטו במשותף היכן יעבדו. הדגש הושם על התערות ביישוב. לכן נשארו בשבתות בקומונה, שירתו במשמר האזרחי ומשפחות מקומיות אימצו את חברי הגרעין וארחו אותם בארוחות שבת ובשמחות משפחתיות.

בסוף שנות ה-90' כבר אין חושבים שגרעיני שנת שירות הם השלמה לנח"ל. שנת השירות הופכת לנתיב המרכזי ביעדי ההגשמה התנועתיים. בוגר תנועה הבוחר ביציאה לשנת שירות הוא הבוגר שבוחן את דרכו בחיים לאור ערכיו התנועתיים. וככזה, הוא המגשים התנועתי.

כבר בשנות ה-70' שאל מרכז מחלקת הדרכה, חבר קיבוץ חצרים גדעון אלעד: " מה לצופים ולקיבוץ? כשם שלנח"ל הצטרפו תחת דגל הצופים מאות בוגרים בשנתון כך גם היה לכמעט מובן מאליו שאין הם מצטרפים למסע של חיים שלמים כמוצהר אלא רובם ככולם עוזבים לאחר השירות הצבאי".

הוויכוח על ההליכה לנח"ל לא נרגע לאורך בשנים אלא החריף ובסופו של התהליך, בשנת 2005, הודיע יו"ר ההנהגה הארצית על ניתוק הקשר עם התנועה הקיבוצית: ".... נטשנו את ההתיישבות כערך מרכזי לטובת האחריות החברתית. אם לא שמעתם אספר לכם, שתנועת הצופים הודיעה ל'תנועה הקיבוצית המאוחדת' על הפסקת שיתוף הפעולה אחרי 65 שנים. החלטה לכאורה דרמטית, אבל אין היא אלא סופו של תהליך התרחקות מתמשך בין שני הארגונים, בין היתר, בגין החלטת התק"ם לאמץ את שלוש התנועות הכחולות בלבד, תוך התעלמות מתנועת הצופים. כמו כן, ירידת קרנם של הקיבוצים, חוסר העניין של הקיבוצים בגרעיני הנח"ל ואי האטרקטיביות של ההתיישבות הקיבוצית בציבור בכלל ובקרב בני הנוער בפרט".

26/12/18

בשנות ה-90 הוכרע בתנועת הצופים כי אין יעד הגשמה מרכזי אחד מועדף. התנועה, במסגרת מחלקת דרך המשך, בחנה אפשרויות והציעה מגוון יעדים לבוגריה. זהו חלק מהתהליך החינוכי התנועתי וכך הוא מוצג בפני הבוגרים. בתנועת הצופים לא התארגנו בשנים האחרונות גרעינים או קבוצות בוגרים שבוחרים להמשיך כקבוצה שמתגבשת ברוח התנועה. היו ניסיונות מקומיים ובתנועה בהחלט מבקשים לבחון אפשרות להקים קבוצות המשך. הרעיון מתאים לתנועה בשני היבטים: האחד, כוח של בוגרים שיוכלו לסייע בהדרכה ובארגון ולתרום לפעילות התנועה, בעיקר בפריפריה. השני, יש רצון להמשיך ולפעול כקבוצה ופעילות כזאת מתאימה לכל תנועת נוער וגם לצופים, במיוחד מכיוון שעצם הפעילות מוכיחה כי לא נס ליחה של התנועה. מגמה זו של הצבת יעדים חדשים, אחרי בחירת התאמתם לתנועת הצופים, גברה בעשור הראשון של המאה ה-21. נראה לדוגמא את התפיסה שייצג רותם יואלי, מזכ"ל התנועה בין השנים 2005-2011. ראשית, לדבריו, אמרנו שיש לבדוק במה מדובר כשאומרים הגשמה בתקופתנו. נחליט מה רלוונטי, ובהתאם נפתח מסלולים חדשים. מסלול חדש יכול בהחלט להיות נגזרת של צורך בתחום החינוך או הקהילה שמוצג ע"י הממשלה ותנועת הצופים יכולה להירתם ליישומו. קודם נגדיר מה יעדי הציונות ואח"כ נרוץ קדימה בקביעת יעדי התנועה במסגרת זו.

בשנת 2012, הציב מזכ"ל הצופים גל בן שימול, כיעד את המשימה של הקמת קבוצות בוגרים אשר יפעלו כתנועת בוגרים של הצופים. יעד זה הוא היעד שהתווסף ליעדי ההגשמה של התנועה וישלים בכך את מגוון המשימות הלאומיות, אשר מוצע לבוגרי התנועה לקחת חלק פעיל בביצוען.

26/12/18

יחידה 3: סיור בתערוכת "הגשמה כדרך חיים"

השראה- סיור בתערוכה (15 דק')

נסייר בתערוכת "הגשמה כדרך חיים" המשקפת 22 אקטים של הגשמה השזורים בחיי התנועה. נאפשר למשתתפים להסתובב בין התמונות, ולאחר כמה דק' של התרשמות נבקש משניים/שלושה מרכזי ההגשמה בקבוצה לספר על התמונה שהם בחרו לשלוח לתערוכה-

- מה הסיפור מאחורי התמונה?
- מדוע בחרו לשלוח דווקא אותה?
- מדוע בעיניהם היא משקפת את תחום ההגשמה?

דיון בשאלה (10 דק')

ההגדרה הפשוטה של המילה הגשמה הינה "התנהגות תואמת ערך". לאור ההגדרה הזאת ובחיבור ליחידות הקודמות בהן סקרנו את התפתחות תחום ההגשמה בתנועת הצופים לאורך השנים- האם אכן כל התמונות הללו משקפות "הגשמה" הלכה למעשה?

למדריך/ה- מטרת הדיון אינה למיין את התמונות ל"הגשמה" "לא הגשמה", אלא להתחיל לחבר בין היחידות הקודמות שעוסקות בדברים הרחבים כמו מסמכים מכוננים והתפתחות היסטורית לבין העשייה היומיומית ותפקיד צוותי ההנהגות (גם אלו מביניהם שאינם רכזי הגשמה) בתחום החינוך להגשמה. זהו למעשה המבוא ליחידה הבאה אחרי ההרצאה שעוסקת בפלטפורמות הקיימות בתנועה, ולכן נכון שהסיור בתערוכה יעורר השראה ויעלה שאלות לגבי האם העשייה שלנו היא "רק" אקטיביזם / אחריות חברתית / יוזמה (מבלי להפחית מערכן כמובן) או שיש חיבור לדברים גדולים יותר, להתנהגות תואמת ערך כתפיסת עולם ודרך חיים.

26/12/18

יחידה 4: חינוך להגשמה - הזדמנויות ופלטפורמות

יחידה בה נעסוק בהזדמנויות ובפלטפורמות הקיימות כיום בתנועה ונדבר על התוצר הרצוי של תהליך החינוך להגשמה. בנוסף, בסיום היחידה נערוך עיבוד קצר שיאסוף ויסכם את היום.

השראה- מה מוביל את השכב"גיסטים שלנו לצאת להגשים? (20 דק')

תולים ברחבי החדר ציטוטים של שמיניסטים מתוך שאלוני העומק ומתוך הראיונות האישיים בתהליך המיון לשנת שירות מהשנה האחרונה. מבקשים מהמשתתפים לסייר בחדר בין הציטוטים, להתרשם, ולאחר מכן לבחור ציטוט אחד שהרשים אותם או לחילופין עורר בהם תחושה לא נוחה.

מתכנסים בחזרה למליאה, עורכים סבב בו המשתתפים מציגים את הציטוטים שבחרו ומסבירים מדוע הם בחרו דווקא בהם.

לאחר מכן דנים במליאה :

1. האם יש קשר בין הרוח שעולה מציטוטי השמיניסטים לבין רוח המסמכים שבחנו קודם לכן? באילו תחומים ניתן להבחין בקשרים מובהקים? מה הגורמים התורמים לכך? באילו תחומים ניתן להבחין בפערים הגדולים ביותר? מה הגורמים התורמים לכך?
2. האם זה ריאלי לצפות שהרוח העולה מציטוטי השמיניסטים המייעדים עצמם ליציאה להגשמה תהיה תואמת לרוח המסמכים המכוננים בתחום ההגשמה בתנועה? מה תפקידנו כאנשי חינוך בהקשר הזה?

חשיבה משותפת- חיבור למסע (15 דק')

נפרוש על הרצפה שאלות מתוך המסע בצופים, שביל האחריות החברתית. נבקש מחברי המעגל להסתובב ולבחור שאלה אחת שמתחברת לו לערכים האישיים שלו/ה.

לאחר מכן נדון במליאה :

1. היכן שאלה זאת פוגשת אותך בחיי היומיום?
2. האם את/ה מרגיש/ה שבתוך עשייתך החינוכית את/ה מתעסק/ת בשאלה הזו?
3. באיזה גיל לדעתך נכון להתחיל להתעסק בשאלה מסוג זה?

26/12/18

שיתוף- עיבוד וסיכום (30 דק')

חלק מסכם שיוקדש לאיסוף של חוויות המשתתפים : ידע, חוויה, מחשבה, השראה, עידוד לפעולה/המשך בירור וחקר (במילים אחרות- סבב...).

נסכם באמירה כי הגשמה קורת ומתקיימת בתנועה בפלטפורמות שונות : שביל האחריות החברתית, מפגש בין שונים, משימות מסלול. חניך שעבור דרך נקודות אלה במסע מגיע לתהליך שביעיות בשל ומחובר לערכי התנועה אשר מדברים על עשייה חברתית משמעותית.

המסע מכווין לדמות הצופה הבוגר, אדם אשר רגיש לחברה ופועל מתוך הערכים של התנועה ליצירת חיים חברתיים טובים יותר. דמות הצופה הבוגר ייבחר באחד מנתיבי ההגשמה בחיים הבוגרים שהתנועה מציעה לו.

26/12/18

ציטוטי שמיניסטים בתהליך המיון

אני רוצה לעשות שנת שירות כי אני רוצה לתרום ככל שאני יכול למדינה שלי ולתנועה המדהימה הזאת ואני יודע שאני יכול לתרום המון בשנת שירות. אני אוהב לעזור לאנשים ואני לא יכול לראות אנשים במצוקה ואני בטוח שאם תבחרו בי לשנת שירות אני אעשה אותה בצורה הטובה ביותר שאפשר ויותר

השנה הזאת תפתח אותי בתחומים כמו הסתגלות למגורים מחוץ לבית ולעצמאות, תכין אותי טוב יותר לצבא ותאפשר לי שנה נוספת של התפתחות אישית לפני שאני נכנס למירוץ החיים.

חשוב לי לצאת לשנת שירות כי זה משהו שמקובל בחברה שלי, זה נותן נקודות זכות בהמשך החיים ותופסים אותך כבנאדם ערכי יותר.

פוטנציאל לשנה משמעותית מאוד שיכולה לתרום לי המון. ולהשאיר אופציות פתוחות למיונים נוספים לצבא.

אני רוצה להשתמש בערכים שצברתי ככלי.

נאמר לי שזו שנה הכרחית ב"הבשלה" לקראת צה"ל והחיים בסיום כל המסגרות ולכן יש לנצל אותה.

הסיבות העיקריות שלי לשנת שירות הן העובדה שמהרבה משפחה וחברים שעברו שנת שירות הבנתי שהשנה הזו היא דבר מאוד משמעותי באופן הפשוט ביותר מאוד מאוד כיף ואם אוכל להשיג כיף עצמי אין משהו שאני יותר מידי רוצה חוץ מזה.

אני מתגייס מאוחר ונראה לי נכון לנצל את הזמן עד אז.

26/12/18

אני רוצה ללמוד להתחלק עם אחרים ולהיות עצמאית יותר ואחראית יותר, ועדיף ללמוד את זה בצופים מאשר בצבא.

אני מרגישה שעוד לא החלטתי מה אני רוצה לעשות בהמשך החיים שלי ואולי שנה של התנדבות תיתן לי כיוון יותר טוב להמשך.

אני רוצה להתעסק לפני הצבא בלתת לאנשים שלא הייתה להם הזדמנות טובה בחיים קצת מתפיסות העולם שלי ומהדברים שאני חוויתי כדי שאולי זה יעשה להם יותר טוב בחיים.

אני חושבת שאני התברכתי ויצא לי לגדול לתוך סביבה מדהימה, אוהבת ותומכת – דבר לא מובן מאליו בכלל. בארץ שלנו לא כולם נולדים לתוך אותו המצב ויש מגוון של אוכלוסיות שונות ומקומות שונים שלא יצא לי אפילו לשמוע עליהם. אני חושבת ששנת שירות זאת ההזדמנות להכיר שכבות שונות בחברה שלנו, זאת פלטפורמה לתמוך באנשים שצריכים את זה ואני לגמרי תומכת בגישה שבה אתה צריך להחזיר לעולם קצת מהטוב שקיבלת.

אני מעוניינת לעשות שנת שירות בגלל ששמעתי על זה הרבה, נראה לי שזה מתאים לי וחשוב לי לקחת שנה לפני הצבא כדי להתרכז בלמידה.

אני חושב ששנת שירות זה פשוט לתרום שנה ולעזור לאנשים שיותר קשה להם בחברה הישראלית ויחד עם זאת לפתח את עצמך בהרבה מאוד מובנים אישיים של בגרות.

אני אוהב את הצופים ולא מאמין שזה כבר הולך להיגמר, הייתי שמח שתהיה לי עוד שנה של חוויות ואם אפשר על הדרך גם לעשות מעשה טוב- אז כולם מרוויחים.

שנה נוספת לפני הצבא שבה אני אוכל לעזור ולתרום אולי אפילו לאנשים שבאמת זקוקים לזה שבלי מסגרת הם עלולים להתדרדר. כמו כן, זו שנה שניתן להעביר בכיף כמו השנים המעולות שעברתי בצופים עד כה.

26/12/18

לדעתי, הש"ש הוא בוגר שעדיין לא שכח מה זה להיות חניך. השנת שירות, פותחת כל כך הרבה דלתות להתפתחות עצמית וסביבתית, להיחשף לדברים שלא אוכל להיחשף אליהם בצורה אחרת. ובשביל זה אני רוצה ללכת שנת שירות, בשביל ללמוד, להתפתח, לעזור ולתרום לקהילה הישראלית שכל כך זקוקה לכך, לרכוש לעצמי כלים משמעותיים לחיים, שיאפשרו לי להתגבר ולצמוח כבן אדם עצמאי.

אני רוצה לצאת לשנת שירות בגלל שזאת הזדמנות לעצור לרגע את החיים שלך, לעשות תהליך עצמי של התבגרות, לפתח את היכולות האישיות שלי ולהגיע אדם טוב יותר להמשך הדרך.

שנת שירות היא שנה מאתגרת, אני אדם שאוהב אתגרים ולהעמיד את עצמו במצבים קיצוניים מבחינה נפשית. אני מאמינה ששנת שירות היא הדרך הטובה ביותר לנצל את זה.

" שנת שירות זה באמת המקום להמשיך ולתרום בו, מקום שיאפשר לי להמשיך בעשייה שאני כל כך אוהבת. מסגרת שתמשיך לתת לי כלים ותעצב אותי כאזרחית בעתיד במדינה. זוהי הזדמנות להמשיך ולהשפיע, לחנך, להיות אישיות לדומה, ולתרום ולהעניק חזרה מכל הכלים שרכשתי במהלך שנותיי בצופים. בנוסף לכך, הרבה מבוגרי השבט, חלקם כבר אחרי צבא, מסבירים ומספרים שזוהי הבחירה הכי טובה שהם עשו בחיים שלהם, שנה שנתנה להם המון עם חברים לכל החיים."

" רוצה לתרום פשוט אני נהנה מזה."

" בשנה האחרונה חוויתי המון קשיים, לא קיבלתי את התפקיד שרציתי בו שנתיים ברצף, תפקידים קשים בדורשים השקעה ומחויבות, שלא הייתי בטוח שאני מסוגל ומתאים עליהן. אבל קפצתי למים ועשיתי, וכל פעם שבא לי קושי השתדלתי להסתכל על חצי הכוס המלאה, דבר שאני עכשיו לוקח לכל מקרה קשה שאני חווה. אני באמת מאמין שתמיד יש צד חיובי למקרים ואין מקרה שכולו רע."

26/12/18

" לפי דעתי ההזדמנות לעשות שנת שירות היא הזדמנות מדהימה שמאפשרת לכל אזרח בחברה לתרום שנה מעצמו למען החברה הסובבת אותו. בעיניי הסיבות לבחירה בשנת שירות היא קודם כל, כי אני רוצה להתחבר יותר ולהכיר יותר אוכלוסיות שונות בחברה בה אני חיה. אני חושבת שלפני שאני מתגייסת לצבא, ומשרתת את המדינה, חשוב שאכיר את מגוון הקבוצות שבחברה. לפי דעתי יש חשיבות רבה וערך אזרחי בתרומה לקהילה ולחברה, בלהיות אזרח אכפתי ורגיש לסביבה שלו, אזרח מעורב בחיי החברה- את כל אלו אני חושבת שאני אפתח בשנת השירות שאעשה. אני חושבת שלא יהיו לי עוד הזדמנויות רבות בהן אוכל לתרום מעצמי למען קבוצה אחרת, בדרכים אשר מעניינות אותי. בנוסף, גם חיי הקומונה הם דבר שמעניין אותי. אני חושבת שהחיים בקומונה באופן עצמאי הם הכנה טובה לחיים הבוגרים שלי בהמשך, והם יאפשרו לי להתמודד עם סיטואציות שלא חוויתי עוד אשר יכינו אותי להמשך חיי. "

" הסיבות המרכזיות מבחינתי לבחירה בשנת שירות הן שבכול שנתי בצופים השבט שלי היה שבט קומונה, בכול שנה מחדש כול קומונה הביאה איתה משהו חדש לשבט אם זה מבחינה של שיפור או ערכים או כול תרומה אחרת,

מבחינתי כול פעם שראיתי הם באים ותורמים מעצמם שנה שלמה לקהילה משהו בזה גרם לי לרצות לעשות את זה גם, כול תרומה שקיבלתי מהקומונות שהיו אם זה ערכים, סדר, אחריות ועוד המון דברים ברצוני להמשיך את מה שהם עשו בשבילי ולתת מעצמי גם שנה שבה אני אוכל לתרום לעזור לקהילה כמה שיותר. "

" אני חושב ששנת שירות תתרום לי בכך שאוכל לראות איך דברים מתנהלים בעוד מקומות בארץ, מחוץ לשבט שאני חלק ממנו כבר 9 שנים. "

" זה חוויה שצריך לעבור מבחינתי וזה שנה שאתה לומד בה על עצמך מלא וטועם קצת מהחיים האמיתיים שיגיעו אחרי הצבא כמו לגור מחוץ לבית למשל אז מה רע לעשות את זה ובנוסף גם לתרום לילדים, לחברה, לשבטים או מה שזה לא יהיה. "

" הסיבה המרכזית מבחינתי לבחירה בשנת שירות או בנח"ל היא כי אני מרגישה שיש לי עוד הרבה לתת,אני מרגישה שאני רוצה לעזור כמה שאני רק יכולה.

26/12/18

" יש כל כך הרבה מקומות שזקוקים לעזרה, ליחס, אם אני אוכל לעזור לאנשים ולתת מעצמי אני בטוחה שארגיש תחושת סיפוק, אדע שעשיתי משהו משמעותי, אם אצליח להשפיע אפילו על בן אדם אחד בצורה שתשנה את צורת המחשבה או את החיים שלו, אדע שעשיתי את שלי. חשוב לי לצאת לשנת שירות כי אני מאוד מאמינה בנוער שעוזר ונותן מעצמו, לדעתי הנוער האיכותי הוא דווקא הנוער שחושב מחוץ לקופסא ועושה דברים שהם מחוץ לאיזור הנוחות. בשנת שירות לומדים הרבה על עצמך, על החיים, ואני חושבת ששנת שירות היא משהו מעצים ומבורך, גם לתת וגם לקבל."

" הסיבה המרכזית מבחינתי היא התרומה לחברה אני כאזרח במדינת ישראל מרגיש שיש המון קהילות ואזרחים ובעיקר ילדים שמפוספסים ולא מוצאים את המקום הבטוח שלהם במדינה או מקום שישב להם ביטחון ותעסוקה ודרך חינוכית עשירה ומדהימה ואני חושב שכאן שנות השירות נכנסות מקימות שבטים חדשים ופעילים עם נוער בסיכון והכול כדי לתרום למדינה להעשיר אותה ולהפוך אותה למקום טוב יותר ואלה הן בעצם הסיבות המרכזיות למה אני רוצה לקחת חלק בפרויקט זה התרומה למדינה שיפור החברה ותרום לקהילה ולתנועה ולמדינת ישראל."

" לנסות האם המסגרת הזאת תתאים לי ותאפיין אותי."

" 1. הרצון האדיר להחזיר לתנועה שנתנה לי הרבה. 2. אני בא משבט שעד לפני שנה נתמך בעושי ש"ש וראיתי כמה הם עזרו לנו וכמה הם נתנו וזה פיתח בי את הרצון. 3. מרגיש שהדרך שלי בצופים עוד לא צריכה להסתיים ושאני יכול לעזור להרבה."

" כיף וחוויות."

" אני מאוד אוהבת לעזור לאנשים. הסיפוק הכי גדול בשבילי זה לראות מישהו שעזרתי לו מצליח. שנת שירות זאת עוד דרך שאפשר לעזור לאנשים. אם זה ילדים בסיכון, ילדים עם צרכים מיוחדים, חיבור בין דתות וגזעים שונים, או כל בנאדם שצריך עזרה. לא משנה מה תעשה אתה תוכל לעזור."

26/12/18

" אני רוצה לעשות שנת שירות בגלל שבשנה הזאת אתה לא נחשב חניך בתנועה לכן אתה יכול להשפיע ולהוציא לפועל דברים שלא היית יכול לעשות בתור חניך. בנוסף לזה, הצופים השפיעו עליי ולמדתי הרבה דברים, בשנת שירות אתה מכיר אנשים שעברו אותה מסגרת כמוך אבל חוו חוויות אחרות והייתי רוצה לדעת איך הצופים השפיעו על אחרים. "

" מאוד מאוד רוצה להיות מדריך בדרך לוטן ומאמין שאני מאוד מתאים לשם כבן אדם ובעל יכולת ורצון להשפיע ולעזור לאנשים אחרים."

" אני מגיע משבט קומונה ולאורך השנים שינישנים בשבט שלי מאוד השפיעו עליי ונקשרו אליי ואני אליהם כך שהחוויה החיובית שלהם מהשנת שירות גרמה לי להבין שגם אני מעוניין לתרום שנה מחיי לטובת המשך חינוך נוער."

" עוד צעד נוסף להוכיח שאני יכול לתת מעצמי ולשרת את המדינה. במיוחד לסגל את עצמי למסגרת שאני מכיר. "

" מאז ומתמיד ראיתי בתרומה לקהילה כערך חשוב שצריך לשים בראש סולם הערכים האישי. הרעיון של לחכות עוד שנה לפני ש"החיים האמיתיים" מתחילים ולתת מעצמך למען האחר קסם לי. כמו כן, אני מאוד אוהב את המגוון הרב של שנות השירות הקיימות. כל אחד יכול למצוא משהו שמושך אותו ומתאים לו וכמו כן, גם אם לא התקבלת לשנת שירות אחת יש עוד כה רבות שמתאימות לך. "

" להוות דוגמה לשתף בידע שלו איפה שהוא נמצא לחנך ולהדריך לא משנה באיזה תפקיד אתה."

" הצופים, בסופו של דבר, מחנכים אותנו להיות אנשים נותנים, איכפתיים, ומכילים. הצופים כיום, כתנועה א-מפלגתית, אינה לוקחת חלק במחאות או מצעדים, או בעצם תומכת במשהו ברמה תנועתית. ולכן, התרומה הכי גדולה של התנועה זה הבוגרים שלה. בוגרים אחראים

26/12/18

ומנהיגים המוכנים לקחת אחריות ולעמוד על הערכים שלהם. בעיניי, שנת השירות היא הדרך הכי טובה בשבילי כבוגרת צופים לתרום לסביבתי תוך הישארות במסגרת הצופים. שנה שכולה נתינה. הש"ש, בשנה המלאת נתינה הזו, מיישם את כל אשר הוא למד או טעם בשנותיו בשבט בצורה גדולה ואינטנסיבית. "

" להיות מחנך לדור הבא של הצופים אבל באותו זמן להיות אוזן קשבת וכתף תומכת לכל מי שצריך כי שש צריך להיות כמו אח גדול למדריכים ולחניכים בשבט שבו הוא נמצא. "

" לא להיות רק עוד בורג במנוע אלא זה שמניע את כל המערכת וליזום ולייצר וזה חלק מהעניין של להיות ש"ש זה להיות חלק מהסגל הבוגר. "

" אני חושבת שהשינושים בתנועה משמעותם גדולה ורבה. הם אנשים שבאו מתוך התנועה, להוטים לעשייה אחרי שהיו בשכבג ובצופים כל הילדות שלהם. בעיניי הם האנשים הכי פעלתניים עם הכי הרבה רצון לתרום, לשנות ולהשפיע. אלו אנשים שלא עושים את זה בשביל כסף ובשביל תמורה, הם עושים את זה רק בגלל אהבה לתנועה, שייכות ורצון באמת להשפיע בחברה שלהם. אני חושבת שהם משפיעים המון כי בסופו של דבר אלו אנשים שהרגע יצאו ממסגרת הצופים והם עדיין צמאים לקחת חלק מהתנועה ומהעשייה שלה. "

" בעיניי זה אומר לתת בחזרה לבית שגידל אותך, ו"להעביר את זה הלאה". לתת השראה לילדים ובני נוער אחרים. "

26/12/18

נספח- כותרות פעילויות תוכן משביל האחריות החברתית במסע בצופים

שכבת ד':

מה האחריות שלי כלפי עצמי וכלפי הקבוצה?

מה אני נותן לקהילה שלי חזרה?

שכבת ה':

מי היא האוכלוסייה המבוגרת בחברה שלנו ומה האתגרים העומדים בפניה?

האם אני מכיר עולים? בפני אלו אתגרים הם עומדים?

שכבת ו':

למה אני צריך קהילה?

מהם הפערים בחברה הישראלית וכיצד הם מתבטאים בסביבתי?

איך עשייה יכולה לשנות מציאות?

שכבת ז':

אילו בעיות ביכולתנו לשנות כקבוצה?

מתי בפעם האחרונה עשית משהו בשביל משהו?

מי מרכיב את החברה הישראלית?

מהי החברה הישראלית בשבילי?

איך זה להיות עולה במדינה?

עד כמה אנו מכירים את הקהילה יוצאת אתיופיה?

האם יש אחריות אוניברסלית?

שכבת ח':

האם להגיד יהיה בסדר זה בסדר?

מה ההבדל בין חינוך פוליטי לחינוך אידיאולוגי?

מה אני יודע על השכונה שלי?

מה ההבדל בין צדק לצדקה?

כיצד ניתן לרתום את החוזקות של חברי הקבוצה לטובת הקבוצה ולהעצים אותן?

שכבת ט':

כיצד תנועות נוער יכולות להוביל שינוי בחברה הישראלית?

האם אני וקבוצתי מגשימים היום ערכים הקשורים לתנועה?

מהי אחריות חברתית? וכיצד מגשימים אותה בצופים?

מדוע לא לעמוד מהצד?

מה עושה שבט לקהילתי?

מהי קהילה מכילה?

26/12/18

שכבת י':

מהי קבוצת השייכות שלי בצופים?
האם שנת השירות והנחל משמרים פערים חברתיים או מובילים שינוי חברתי?
מתי קבוצה בחברה הישראלית שוברת את הכלים?
מהן הבעיות המרכזיות בחברה הישראלית?
מי אחראי לתיקון החברה: האזרחים או הממסד?
האם אני מעורב חברתית?
האם וכיצד שנת שירות ונח"ל הם מסלולים המקיימים את ערך ההגשמה?

שכבת י"א:

כיצד צומחת מנהיגות חברתית?
האם קיים שוויון, או שיש תקרת זכוכית?
מה המשמעות של דמות בוגר חשובה בחייו של ילד?
מהי האחריות הנובעת מקבלת עצמאות, אישית ולאומית?
כיצד שנת יג יכולה לסייע לנו במימוש הערכים שלנו?

שכבת י"ב:

מהו שוויון הזדמנויות בחינוך והאם הוא קיים במדינת ישראל?
האם ערכי התנועה הם חלק מקבלת החלטות אישיות בחיים?
מדוע בוחרים לחיות בקהילות צעירים?
כיצד באה לידי ביטוי הגשמה בחיים הבוגרים?
אלו גורמים משפיעים על ההחלטה לצאת ולהגשים?
כיצד אפשר לשלב הגשמה אישית עם מעורבות חברתית?
מה המקום שלי בתנועה אחרי הצבא?
האם אני יכולה לעשות את השינוי?

26/12/18

**מה האחריות שלי כלפי עצמי
וכלפי הקבוצה?
מה אני נותן לקהילה שלי חזרה?
מי היא האוכלוסייה המבוגרת
בחברה שלנו ומה האתגרים
העומדים בפניה?
האם אני מכיר עולים? בפני אלו
אתגרים הם עומדים?
למה אני צריך קהילה?
מהם הפערים בחברה הישראלית
ויכצד הם מתבטאים בסביבתי?**

26/12/18

**איך עשייה יכולה לשנות
מציאות?
אילו בעיות ביכולתנו לשנות
כקבוצה?
מתי בפעם האחרונה עשית משהו
בשביל מישהו?
מי מרכיב את החברה
הישראלית?
מהי החברה הישראלית בשבילי?
איך זה להיות עולה במדינה?
עד כמה אנו מכירים את הקהילה
יוצאת אתיופיה?**

26/12/18

האם יש אחריות אוניברסלית?

האם להגיד יהיה בסדר זה

בסדר?

מה ההבדל בין חינוך פוליטי

לחינוך אידיאולוגי?

מה אני יודע על השכונה שלי?

מה ההבדל בין צדק לצדקה?

כיצד ניתן לרתום את החוזקות של

חברי הקבוצה לטובת

הקבוצה והעצים אותן?

כיצד תנועות נוער יכולות להוביל

שינוי בחברה הישראלית?

26/12/18

**האם אני וקבוצתי מגשימים היום
ערכים הקשורים לתנועה?
מהי אחריות חברתית? וכיצד
מגשימים אותה בצופים?
מדוע לא לעמוד מהצד?
מה עושה שבט לקהילתי?
מהי קהילה מכילה?
מהי קבוצת השייכות שלי
בצופים?
האם שנת השירות והנחל
משמרים פערים חברתיים או
מובילים שינוי חברתי?**

26/12/18

**מתי קבוצה בחברה הישראלית
שוברת את הכלים?
מהן הבעיות המרכזיות בחברה
הישראלית?
מי אחראי לתיקון החברה:
האזרחים או הממסד?
האם אני מעורב חברתית?
האם וכיצד שנת שירות ונח"ל הם
מסלולים המקיימים את ערך
ההגשמה?
כיצד צומחת מנהיגות חברתית?**

26/12/18

**האם קיים שוויון, או שיש תקרת
זכוכית?**

מה המשמעות של דמות בוגר

חשובה בחייו של ילד?

מהי האחריות הנובעת מקבלת

עצמאות, אישית ולאומית?

כיצד שנת יג יכולה לסייע לנו

במימוש הערכים שלנו?

מהו שוויון הזדמנויות בחינוך

והאם הוא קיים במדינת ישראל?

האם ערכי התנועה הם חלק

מקבלת החלטות אישיות בחיים?

26/12/18

**מדוע בוחרים לחיות בקהילות
צעירים?**

**כיצד באה לידי ביטוי הגשמה
בחיים הבוגרים?**

אלו גורמים משפיעים על

ההחלטה לצאת ולהגשים?

**כיצד אפשר לשלב הגשמה אישית
עם מעורבות חברתית?**

**מה המקום שלי בתנועה אחרי
הצבא?**

**האם אני יכולה לעשות את
השינוי?**

26/12/18

ידע חווייה מחשבה השראה עידוד לפעולה/ המשך בירור וחקר